



**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni  
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones  
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis  
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,  
Librosque undecim complectens

**Henricus, de Sancto Ignatio**

**Leodii, 1709**

Caput XXXII. De conscientia prohabili. Regula prima: non est licitum agere  
secundùm opinionem prohabilem de licito, dum ex adverso occurrit &  
concurrit opinio æque prohabilis de illicito.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

pratanus l. 7. de apibus, c. 19. referunt, quod damnationem suam ( post mortem apprens ) declaraverit, tres ob causas, quarum una fuit, quod contra sententiam plurimorum, opinionem propriam de pluralitate beneficiorum, quasi licite tenendorum, secutus fuisset. Quod profecto non fecisset, si de veritate illius sententiae plurimorum certam notitiam habuisset. Non habuit autem, nec in re tunc inter Juristas & Theologos magnopere controversa habere potuit. Si tamen habuisset, saltem agonizans ( ad id hortante ipsum Guilielmo, Parisiensis Episcopo ) opinioni cedens de pluralitate beneficiorum, omnia in manus Ecclesiae excepto uno resignasset. Sed renuit ( inquit Cantipratanus ) *experiri se vel le dicens, utrum esset damnabile plura tenere, sequendo probabilem de licito opinionem.* Mortuus est ergo sic: nec tamen ipsum a damnatione probabilitas istius opinionis liberavit, nec defectus scientiae seu notitiae certae; quod id damnabile foret, nec in defectu illo fundata ignorantia invincibilis ab Adversariis istis in circumstantiis praetensa, tamen probabiliter fuerit antecedens. Cum credibile non sit, quod dixisset experiri se velle, an id foret damnabile, si certam habuisset notitiam, quod fuisset damnabile. Probabile namque erat quod non. Id enim plures Theologi ac Jurista licitum affirmabant. Ipsorum opinionem suae cupiditati faventem sequi maluit, quam oppositam tutiorem simul & probabiliorem. Qualis ipsi apparuisset, nisi cupiditas aliter persuasisset. Commisit ergo se discrimini ( uti facere solent, qui opinionem minus probabilem, suae cupiditati faventem, sequi malunt, quam tutiorem ) sed illo in discrimine perit, verificavitque proverbium, *qui amat periculum, peribit in illo.*

366 8°. tamen defectus scientiae, seu notitiae certae, in tali homine, post debitam inquisitionem, sic invincibilis, eod quod faciendo quod in se est, assequi non potuerit notitiam certam de malitia suae actionis; non proinde ignorantia istius malitiae est invincibilis: cum ignorantia invincibilis malitiae plus importet quam defectum certae cognitionis & scientiae ipsius. Ille enim solus invincibiliter malitiam ignorat, cui inculpabiliter non venit in mentem cogitatio, vel saltem prudens dubitatio de malitia. Haec tamen quippe inauditum est asserere, quod ille agat cum invincibiliter ignorantia malitiae, qui agit prudenter dubitando, an malum sit quod agit. Ne ipsi quidem Probabilistarum Principes id asserunt, sed ignorantiam actualem cum inadvertentia seu inconsideratione confundentes, eam distinguunt in vincibilem & invincibilem, aientes solum illum agere cum ignorantia invincibili malitiae, cui nulla occurrit advertentia vel suspicio, aut dubitatio malitiae, ut videre est apud Suarez to. 5. disput. 4. sect. 8. num. 5. Azor. to. 1. l. 1. c. 16. q. 3. Sanchez l. 1. Sum. c. 16. n. 8. Nullus denique ante quin-

quaginta annos peccare dixit ex ignorantia, multo minus ex ignorantia invincibili, qui peccat actu formidans, & prudenter dubitans id quod agit esse peccatum. Multo minus eum ignoranter peccare dixit, qui prudenter ( licet non certo ) judicat, se hoc vel illud agendo peccare. Et hos tamen, & illos Terillus dicit invincibiliter ignorare malitiam suae actionis, si certam notitiam ipsius, post diligentem inquisitionem, assequi non potuerint. Paradoxa ergo, nova, inaudita & improbabilia dicit.

Est proinde falsissimum, ignorantiam eo ipso esse invincibilem, quo post debitam inquisitionem per principia directa non potuerit certam cognitionem superari, eod quod post longas Doctorum disputationes, post multorum annorum studium, torque ingeniorum acutissimas investigationes, certo innotescere non potuerit, an v. g. talis vel talis contractus sit in se malus & usurarius. Ex hoc namque sequitur quidem inculpabilem atque invincibilem esse defectum scientiae certo notificantis malitiam istius contractus; sed non sequitur, invincibiliter malitiam illius ignorari, atque eo titulo inculpabiles esse, qui talem contractum sic faciunt absque certa notitia malitiae illius, ut tamen prudenter de ea dubitent, vel dubitare possint. Tamen enim reprehensibiles non sint, eod quod certam non habeant scientiam de ipsius contractus malitia; sunt tamen maxime reprehensibiles, dum prudenter de ea dubitantes, vel dubitare potentes, ob rationes hinc inde aequè fortiter moventes, a contractu illo non abstinere. Quia agunt contra praecipuum naturale sibi certo notum non exponendi se periculo violandi legem Dei, & in ejusmodi dubio tutiorem partem eligendi.

Falsissima quoque est propositio ista Terilli: *Omnis probabilitas, quod obiectum aliquod non sit prohibitum, etiam in contradictione probabilis auctore majoris pro parte contraria, necessario connectitur cum invincibili ignorantia legis divinae prohibentis tale obiectum; adeoque excusat a peccato, & sufficit ad securitatem conscientiae.* Quia si mihi post diligentem inquisitionem manifestè appareat probabilis esse, quod contractus sit prohibitus, licet prohibitio illius mihi certo non innotescat, prudenter judico, vel judicare possum, quod prohibitus sit & malus. Si ergo illum facio, cum tali judicio, non facio cum invincibili ignorantia malitiae; sed cum conscientia illius prudenter formata, licet absque certitudine.

## CAPUT XXXII.

## DE CONSCIENTIA PROBABILI.

*Regula prima: non est licitum agere secundum opinionem probabilem de licito, dum ex adverso occurrit & concurrunt opinio aequè probabilis de illicito.*

**R**egula ista manifestè deducitur ex dictis 369 de conscientia dubia: quia ut bene Val-

quæz i. 2. disput. 64. cap. 71. nemo dubitat peccare eum qui operatur non habens firmum & determinatum iudicium conscientia, quo iudicet non esse peccatum id quod facit, sed dubitans an sit peccatum, illud nihilominus operatur. Sed in illo concursu & occurfu contrariarum hinc inde opinionum, homo non habet, nec prudenter habere potest firmum determinatumque iudicium conscientia, quo iudicet non esse peccatum id quod facit, sed verè dubitat, vel prudenter dubitare debet, an sit peccatum, prout constat ex dictis cap. 9. ergo non licet ipsi hoc facere. Si enim tunc iudicaret illud non esse peccatum, dum ipsi æquè probabile apparet esse, quam non esse peccatum, imprudenter iudicaret, solùmque id iudicaret, quia sic vellet iudicare, & mediante illo iudicio, à se legis obligationem excurrere, ut ibidem ostensum est.

## CAPUT XXXIII.

*Regula secunda: A fortiori non est licitum agere secundum opinionem minus probabilem de licito, in concursu & occurfu probabilioris de illicito.*

370 SI enim licitum non est agere secundum opinionem probabilem de licito, dum ex adverso concurrat & occurrit æquè probabilis de illicito, prout hæcenus est demonstratum. Multò ergo minus licitum est agere secundum opinionem probabilem de licito, dum ex adverso concurrat & occurrit probabilior de illicito. Ubi enim par de licito probabilitas non excusat; minor de licito probabilitas excusare non potest. Et si in æquali utrimque probabilitate tutior pro lege opinio in praxi sequenda est; à fortiori dum opinio pro lege, minus tutam pro libertate probabilitate superat. Tunc enim secundum minus tutam, minusque probabilem agens, probabiliori se peccati periculo, majorique proinde discrimini se committit. Denique si nefas est id agere quod æquè probabiliter est illicitum, ac licitum, quia est dubia honestatis; à fortiori nefas est id agere quod probabilius est illicitum, quam licitum, quia est plusquam dubia honestatis, pro quanto minus apparens, & minus verisimilis est honestas actionis quæ apparet probabilius inhonesta, quam honesta.

371 Quòd autem verè dubia sit honestas actionis, quæ æquè probabiliter apparet inhonesta quam honesta (ideòque nefas sit eam ponere, secundum regulam ab ipsismet Sapientibus Gentilitatis agnitam, in Scripturaque & Traditione fundatam, atque à SS. Pontificibus canonizatam: in dubiis via tutior eligenda est) citato cap. 9... demonstratum est. Certum quippe apud omnes hæcenus fuit, intellectum tunc verè esse in statu dubitantis, cum æqualem utrimque lucem aspiciens, veram à fallaci nequit internoscere, ideòque non magis in unam quam in alteram partem incli-

nans, manet in æquilibrio. Istam namque verè dubitationis idæam omnes hæcenus tradiderunt. Et qui rem penitus introspexerunt, negativam dubitationem, ubi nihil, five hinc, five inde, rationis affulget, verè ignorantia, quam dubitationi, viciniorem esse dixerunt. Et ut vera dubitatio dici posset, quatenus verum est æquilibrio mentis, positiva etiam dubitatio vera dubitatio dicenda est, eandem ob causam. Neque enim minus in æquilibrio mens est, dum æqualis hinc inde, quam dum nulla, five hinc, five inde, ratio occurrit. Quemadmodum lances in libro non minus in æquilibrio sunt, dum æquale utrique lanci, quam dum nullum, five huic, five illi lanci pondus incumbit; nec in alteram partem magis moveatur, qui æqualiter in utramque, quam qui in neutram trahitur & impellitur.

## CAPUT XXXIV.

*Regula tertia: improbable est, probabile quodcumque ( prout communiter accipitur, & ab antiquis Probabilistis definitur ) excusare à peccato.*

Constat ex Decreto Innocentii XI. quo 372 damnavit hanc propositionem: *Generatim, dum probabilitate, five intrinsecà, five extrinsecà, quantumvis tenui, dummodo à probabilitatis finibus non exeat, confisi aliquid agimus, semper prudenter agimus.* Sicut & istam: *Ab infidelitate excusabitur infidelis, non credens, ductus opinione probabilis.* Constat etiam ex intolerabilibus laxitatibus, aliàs consecuturis. Quas antequam deducamus,

Observandum 1<sup>o</sup>. probabile, juxta communem acceptionem, veterumque Probabilistarum definitionem, esse, quod ratione vel auctoritate alicujus momenti, sic innuitur, ut in oppositum nihil appareat convincens, vel, quod certitudinem non habens, gravi tamen auctoritate vel ratione nititur. Quomodo acceptum probabile, idem est quod verisimile. Verisimile namque est, quod suasibile est per argumenta non convincentia, eam tamen veri speciem habentia, ut viris non vulgariter eruditus, & in materia de qua agitur non mediocriter versatus, videantur convinci non posse falsitatis. Et ideò probabile cum verisimili Academici confuderunt; nec in eo ipsos redarguit Augustinus, tamen aliàs nihil in ipsis dissimulet: *Id probabile* (inquit l. 2. contra Academ. c. 11.) *vel verisimile Academici vocant, &c.* Ipse etiam Doctor Angelicus lect. in cap. 1. libri 1. Ethic. probabile & verisimile pro eodem accipit, dum exponens verba ista Philosophi: *Oportet veritatem figuratim ostendere: ly figuratim, id est (inquit) verisimiliter & probabiliter: quia probabile est quod est simile vero.* Denique probabile ex communi loquentium usum verisimili nomine confunditur, duoque ista, cum ab hominibus communiter usurpantur, unum idemque significant, ait Stephanus Gradius disp. de opin. prob. c. 10. Obser-